

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Осадчук І.В.¹, наук. співробітник ПНДЛ, Задорожний А.В.², канд. техн. наук, доцент

¹Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

²Одеський державний інститут вимірювальної техніки, м. Одеса

Пропонується робота, яка присвячена обґрунтуванню створення методології для розробки та впровадження систем управління якістю вищих навчальних закладів, побудованої на принципах загального управління якістю (TQM) на базі міжнародних стандартів ISO серії 9000 з урахуванням специфіки управління якістю у ВНЗ.

Work which is devoted the ground of creation of methodology for development and introduction of control the system by quality higher educational establishments is offered, built on principles of general quality (TQM) management on the base of international standards of ISO of series 9000 taking into account the specific of quality management in higher educational establishments.

Ключові слова: система управління якістю, вищі навчальні заклади, міжнародні стандарти

Системна економічна криза, яку переживала Україна, не обминула і галузь вищої освіти. Спад якості підготовки фахівців у середньотерміновій перспективі може серйозно позначитись у цілому на конкурентоспроможності України на світовому ринку освітніх послуг. Серед інших недоліків слід вказати на утворення значного розриву між освітою, наукою та економікою.

Можна виділити низку загальних факторів, що суттєво погіршили рівень надання послуг вищої освіти. Це:

- скасування державного розподілу випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ);
- дефіцит фахівців, здатних працювати в умовах ринкової економіки, і натомість надлишок традиційних фахівців;
- нестабільний попит на фахівців – випускників ВНЗ;
- зниження інтересу до оволодіння технічними знаннями та набуття інженерної професії;
- скорочення фінансування з державного бюджету загальноосвітньої та наукової діяльності тощо.

Заходи, пов'язані з державною акредитацією, не можуть бути достатніми, оскільки навіть виконання ВНЗ усіх вимог законодавства не гарантує високої якості освіти і, як наслідок, на сьогодні українська вища освіта відстає від загальносвітових освітянських процесів. У зв'язку з цим існує потреба у розробленні та впровадженні сучасних методів організаційних інновацій і менеджменту відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001-2009 „Системи управління якістю. Вимоги” як важливого чинника прискорення розвитку всієї системи вищої освіти та окремого ВНЗ.

Об'єктом дослідження є процес розроблення та впровадження систем управління якістю (СУЯ) ВНЗ, побудованої на основі спеціальної моделі, яка ґрунтується на процесному підході, загальній теорії систем з обов'язковими зворотними зв'язками і циклами Шухарта – Демінга.

Предметом дослідження є методичне, нормативне та інформаційне забезпечення СУЯ ВНЗ, з урахуванням специфіки життєвого циклу навчального процесу, функціональних зв'язків і ресурсів.

Метою проекту є розробка науково обґрунтованих рекомендацій для створення та впровадження систем управління якістю вищих навчальних закладів на базі міжнародних стандартів ISO серії 9000.

Для досягнення мети шляхом використання сучасної методології управління проекту необхідно вирішити такі завдання:

- розробка методології планування проекту;
- розробка моделі якості;
- розробка критеріїв оцінки якісних показників;
- розробка методології управління якістю та вартістю проекту;
- розробка методології контролю і регулювання проекту;
- розробка методології з управління роботами і ресурсами проекту;
- розробка методології з управління ризиками проекту;
- розробка комплексу заходів для впровадження проекту.

Стратегія розвитку вищої освіти України має увібрати в себе загальносвітові тенденції трансформації сутності і методів сучасної вищої освіти, яка у багатьох розвинених країнах стала прискорювачем економічного зростання, сприяла задоволенню зростаючих потреб і розкриттю творчого потенціалу особистості, забезпечила впровадження нових інформаційних технологій.

За результатами досліджень, проведених вітчизняними (В. Журавський, Л. Віткін, Г. Хімічева, С. Лаптев, І. Іллінський, О. Марухіна, Е. Векслер та ін.) та іноземними (С. Джордж, А. Ваймерськірх, М. Овлія, Е. Асшивалл, Д. Бейлі, Дж. Беннетт, Дж. Івенс та ін.) вченими, у сфері менеджменту якості можна сформулювати такі рекомендації для ВНЗ:

- визначення ключових завдань у галузі кваліфікації та навичок фахівців ВНЗ;
- застосування лише тих методів, які будуть стимулювати студентів до активної форми навчання;
- використання для навчання таких практичних ситуацій, які є корисними для студентів;
- використання прикладів зі сторони і впровадження їх у практику за межами ВНЗ для інтеграції знань та практичних навичок;
- залучення представників бізнесу для розроблення навчальних програм і курсів;
- використання інтерактивних форм навчання і зворотного зв'язку зі „споживачами” випускників ВНЗ.

У результаті попередніх досліджень удосконалено систему моніторингу якості вищої освіти шляхом побудови тривірневої системи моніторингу СУЯ ВНЗ; запропоновано використання методу структурування функції якості для розроблення комплексу нормативного забезпечення системи управління якістю; розроблено інформаційну модульну процесноорієнтовану систему супроводження системи управління якістю ВНЗ.

Один із можливих шляхів, що дозволить ВНЗ вистояти в конкурентній боротьбі на ринку послуг у сфері вищої освіти, є розробка та запровадження систем менеджменту якості відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001-2009 „Системи управління якістю. Вимоги”. Цей стандарт базується на 8 принципах тотального менеджменту якості (TQM) і містить універсальні вимоги до систем якості. Він придатний до застосування в усіх галузях, на будь-яких підприємствах, в установах та організаціях і спрямований на забезпечення якості та підвищення задоволеності споживачів. У сфері вищої освіти споживачами можна вважати студентів, їх батьків, організації, які приймають на роботу випускників, суспільство в цілому.

В рамках роботи використовуються методи дослідження операцій, теорії оптимального управління, теорії систем, у тому числі інтелектуальних, теорії прийняття рішень, теорії моделювання процесів застосування інформаційних технологій, такі якісні методи прогнозування, як багатофакторний регресійний аналіз і комп'ютерне прогнозування. Саме системи управління якістю виявляються тим інструментом, який дозволяє вищим навчальним закладам, що їх впровадили, досягти високого ступеня довіри і стійкої прихильності споживачів до їх послуг.

У результаті вдосконалення та впровадження у ВНЗ системи управління якістю на базі міжнародних стандартів ISO серії 9000 очікуються:

- якісні методи навчання і виховання (організації пізнавальної діяльності, мотивації пізнавальної діяльності, контролю за здійсненням навчальної діяльності),
- якісна освіченість особистості (засвоєння знань, умінь та навичок, засвоєння моральних норм).
- Для практичного застосування можна рекомендувати такі критерії якості навчального процесу:
- наявність затверджених у встановленому порядку навчальних планів, графіків навчального процесу, робочих програм з дисциплін;
- відповідність змісту учбових планів і робочих програм вимогам програм якості та стандартів ВНЗ;
- відповідність розпорядку занять логіці викладання по кожній дисципліні;
- відповідність елементів навчального процесу (лекцій, семінарів, лабораторних занять тощо) затвердженим планам та програмам;
- комплектність і достатність методичного забезпечення з дисциплін (методичні вказівки, конспекти лекцій, настанови щодо виконання лабораторних робіт тощо);
- достатність, регулярність і рівень організації поточного контролю (контроль якості знань студентів, їх задоволеність якістю навчального процесу);
- оперативність прийняття та реалізації коригуючих заходів.

Впровадження систем якості у вищих навчальних закладах дозволить ВНЗ:

- суттєво покращити та оптимізувати свою бізнесову діяльність і підвищити результативність і ефективність роботи;
- посилити акцент на меті своєї діяльності і досягненні очікувань споживачів;
- досягти і стабільно підтримувати високу якість своїх послуг для задоволення потреб і вимог споживачів;
- збільшувати задоволеність споживачів;
- забезпечити докази для споживачів та потенційних споживачів відносно того, що ВНЗ здатний зробити для них;
- відкрити нові можливості або зберегти вже завойовані сегменти ринку послуг у сфері вищої освіти;
- отримати визнання з боку замовників через процедуру сертифікації;

Результати отриманих досліджень дозволять надати практичні рекомендації щодо використання напрацьованих методологій у вищих навчальних закладах.

Ефективно функціонуюча система управління якістю ВНЗ дозволить забезпечити стабільний випуск кваліфікованих спеціалістів, збільшить працевлаштування випускників та ступінь задоволення ними роботодавців.

Література

1. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2008, IDT)– На зміну ДСТУ ISO 9001:2001; надано чинності 2009-06-22. [Текст]. – Київ: Держспоживстандарт України, 2009. – 26 с.
2. Губарев В.В. Системное представление качества образования [Текст] / В.В. Губарев // Стандарты и качество. – 2002. – № 4. – С. 61–69.
3. Системи якості вищих навчальних закладів : теорія і практика [Текст] / О.І. Волков [та ін.].– Київ, „Наукова думка”, 2006. – 301с.
4. Згуровський М.З. Болонський процес – структурна реформа вищої освіти на європейському просторі [Електронний ресурс]. – / <http://www.ntu-kpi.kiev.ua>
5. Карпенко М.М. Пріоритети розвитку вищої освіти в Україні в руслі загальноєвропейських тенденцій [Електронний ресурс]. – / <http://www.niisp.gov.ua>.
6. Віткін Л.М. Концептуальна модель оцінювання якості підготовки випускника ВНЗ [Текст] / Л.М. Віткін, Г.І. Хімичева, С.І. Лаптев // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2003. – № 3. – С. 69 – 73.

УДК 339.13 (477): [613.22:664.85]

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ДЕТСКОГО ПИТАНИЯ В УКРАИНЕ

Волошина Т.Н. канд. екон. наук, доцент, Дьяконова А.К. д-р техн. наук, доцент,
Свиноренко Е.Н., магистр

Одесская национальная академия пищевых технологий, г. Одесса

В статье проведен анализ рынка продуктов детского питания и наметившихся перспектив его дальнейшего развития. Особое внимание следует обратить на расширение ассортимента консервированных продуктов категории прикорма на основе фруктового и овощного сырья.

Market of child's food and set prospects of his further development stuffs analysis is conducted in the article. To the person it is necessary to pay a regard to expansion of assortment of the canned products of category of прикорма on the basis of fruit and vegetable raw material.

Ключевые слова: рынок, потребитель, производитель, функциональные продукты, цена

Питание обеспечивает основные жизненные функции организма человека. Ингредиенты, поступающие с пищей, снабжают его пластическим материалом и энергией. Особенно большое значение питание имеет для детей, так как оказывает существенное влияние на анатомо-физиологическое и нервно-психическое развитие детского организма в различные периоды жизни.

От структуры и качества питания в значительной степени зависит здоровье подрастающего поколения. Правильно организованное, сбалансированное по важнейшим компонентам питание обеспечивает высокий уровень иммунологической способности детского организма, играет важную роль в профилактике врожденной и хронической патологии. Организация здорового питания детского населения нашего государства является многофакторным процессом, который можно реализовать, только опираясь на глубокие знания в разных сферах науки и техники.

Современные технологии переработки животного и растительного сырья позволяют вырабатывать высококачественные многокомпонентные продукты на промышленной основе. Использование таких технологий обеспечивает сохранение пищевой и биологической ценности консервированной продукции, что даёт возможность исключить сезонные колебания переработки и использования плодов и овощей. Полноценное питание детей с самого раннего детства является основой для нормального развития детского организма и сопротивления к различным заболеваниям.